

DENEMARKEN

Een land dat we al in een eerdere Follow Me behandelden is Denemarken. Dat is inmiddels al wel precies negen jaar geleden als deze AIM verschijnt. Zoals overal zijn er de afgelopen jaren veel veranderingen geweest voor wat betreft de militaire luchtvaart in Denemarken. En zoals ook bijna overal moeten we het met minder vliegtuigen doen dan pakweg tien jaar geleden. Dit houdt ook bijna altijd in dat er minder vliegvelden over zijn gebleven.

ALGEMEEN

In tegenstelling tot het land dat in de vorige Follow Me behandeld werd, is het cultuurverschil met Nederland niet zo groot. Niet in de laatste plaats omdat Denemarken vergeleken met Japan wel erg dicht bij ons land ligt. Wat dat betreft kunnen we dus kort zijn. Ik wil nog wel even kwijt dat je op het gebied van (eet)cultuur Deens Wienerbrood met chocolade en rode peulser, zoiets als hotdogs, eigenlijk niet mag missen als je naar Denemarken gaat.

De officiële naam van Denemarken is Kongeriget Danmark (Koninkrijk van Denemarken). Met een oppervlakte van 43000 km² is het ietsjes groter dan Nederland. Met maar 5,3 miljoen inwoners die voornamelijk in de stedelijke gebieden wonen, is Denemarken dus een stuk minder dichtbevolkt dan Nederland. De hoofdstad en de regeringsze-

tel is Kopenhagen (in het Deens 'København'). Groenland en de Faerøer Eilanden zijn autonome gebieden van Denemarken. De belangrijkste steden zijn Kopenhagen (640.000 inwoners exclusief voorsteden), Århus (215.000), Odense (145.000), Aalborg (119.000) en Esbjerg (73.000).

Denemarken bestaat globaal uit drie gedeelten. Het grootste gedeelte is het aan Duitsland grenzende Jylland (Jutland). In het oosten ligt het eiland Sjælland (Zeeland) waar de hoofdstad Kopenhagen gelegen is. Tussen Jylland en Sjælland ligt het eiland Fyn (Funen). Ten zuiden van Sjælland liggen nog de twee kleinere eilanden Lolland en Falster en verder zijn er nog veel meer nog kleinere eilandjes.

GELD

De geldsoort is, zoals in bijna alle Scandinavische landen (behalve Finland) de Kroon (DKK). 1 Kroon = 100 øre. Er zijn bankbiljetten van 1.000, 500, 100 en 50 kronen en munten van 20, 10, 5, 2 en 1 kroon, evenals 50 en 25 øre. Eind 2000 kostte DKK 100 ongeveer Fl 29,90.

Bij de zogenaamde Kontanten (geldautomaten) kan men in het hele land, dag en nacht, geld opnemen met bank- en giropassen met het EC-

en/of Cirrus-vignet. Creditcards worden geaccepteerd bij vele hotels, restaurants en winkels. Voor geldopnames met een creditcard moet je vaak wel commissie betalen.

Afgelopen jaar is er een referendum gehouden onder de Deense bevolking over het wel of niet invoeren van de Euro. De meerderheid heeft uiteindelijk tegen de Euro gestemd en dus komt er in 2002 geen Euro in Denemarken.

TAAL

In vergelijking met het Nederlandse alfabet kent het Deense alfabet 3 extra letters, namelijk: 'æ', 'å' en 'ø'. De letter 'æ' spreek je uit als de letter 'e' in 'web'. De letter 'å' als de 'o' in 'op' en de letter 'ø' klinkt ongeveer als onze 'eu'. In het zuiden van het aan Duitsland grenzende Jylland wordt door

een minderheid Duits gesproken. Dit komt door dat dit gebied in het verleden afwisselend tot Duitsland en Denemarken behoorde. Met zowel de Duitse en de Engelse taal moet het niet zo'n probleem zijn jezelf duidelijk te kunnen maken.

VERVOER

Op zich is het wegennet in Denemarken goed geregeld. Het aantal kilometers autoweg is de afgelopen tien jaar flink gegroeid. Een probleem in een land dat uit meerdere eilanden bestaat is

natuurlijk hoe van het ene naar het andere te komen. De vaste verbinding tussen Jylland en Fyn is er al jaren omdat die afstand niet zo groot is. Pas sinds juni 1998 is er een 18 kilometer

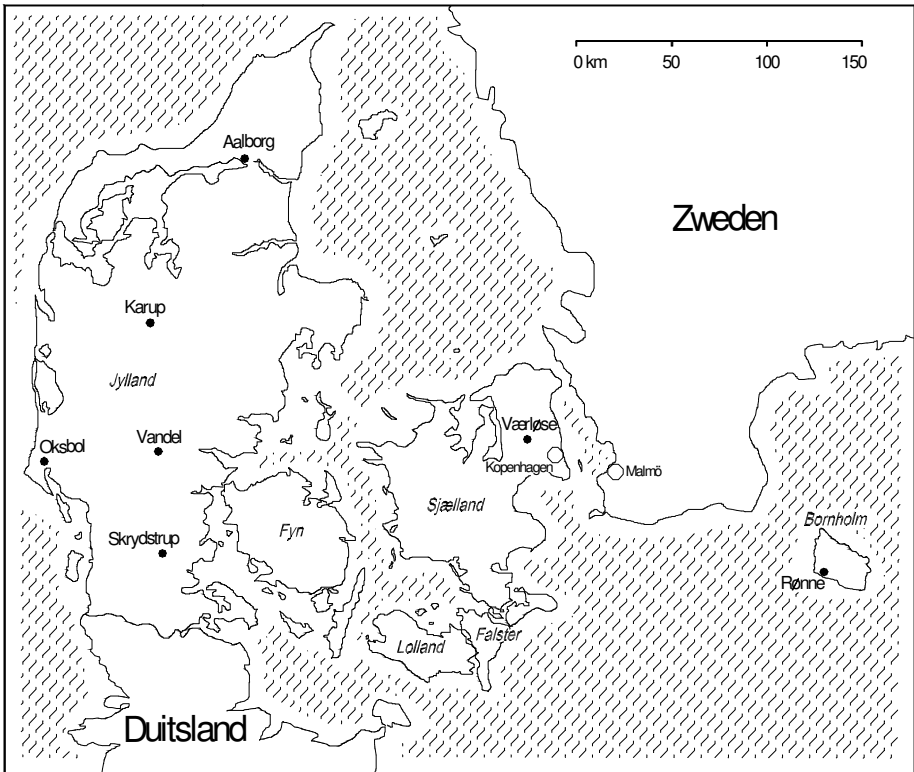

lange brug tussen Fyn en Sælland. Voor deze bælt brug moet je wel tol betalen, namelijk DKK 225 voor een personenauto, ongeacht het aantal inzittenden. Een andere brug die Denemarken sinds juli 2000 met de rest van Scandinavië (behalve IJsland natuurlijk!) verbindt, is de Øresund brug die het tezamen met een tunnel mogelijk maakt om van Kopenhagen naar het Zweedse Malmö te rijden voor een bedrag van 230 DKK per personenauto. Voor beide bruggen geldt dat je vaak goedkoper met de boot oversteekt, als je een beetje extra tijd voor lief neemt.

Mocht je vanuit Nederland direct naar het eiland Sælland willen dan is de veerdienst van Puttgar-

den in Duitsland naar Rødby een mogelijkheid. Elk half uur, dag en nacht, vertrekt er een ferry. Ongeveer 50 minuten duurt de reis en voor pakweg Fl 100,- voor een auto met maximaal 5 passagiers enkele reis ben je in Lolland waarvandaan het een stukje is naar Sælland.

Houd rekening met de verschillen in verkeersregels ten opzichte van Nederland. De twee belangrijkste zijn dat mobiel bellen tijdens het autorijden niet is toegestaan, tenzij je over een handsfree dingetje beschikt. De andere is dat het verplicht is om overdag altijd het dimlicht te voeren tijdens het rijden.

SPOTTERSINFO

De Kongelige Danske Flyvevåbnet (Koninklijke Deense Luchtmacht) staat tezamen met de vliegende tak van de Landmacht, de Hærens Flyvetjeneste en die van de marine, de Søværnets Flyvetjeneste, aan het begin van een grote reorganisatie die voor 2003 afgerond moet zijn. Tegen die tijd moeten alle helikopters verplaatst zijn naar Karup en zijn ingedeeld in drie squadrons, waarvoor er twee nieuwe worden opge-

richt. De transportvliegtuigen verhuizen naar Aalborg waar één van de F-16 squadron opgeheven gaat worden. Vandel wordt geheel gesloten in 2002/2003. Værlose zal als reserveveld in gebruik blijven met maar een handjevol personeel. Groot onderhoud van al het vliegend materieel zal nog wel op Værlose blijven plaatsvinden.

Voor de volledigheid en omdat het nu nog steeds operationele velden zijn behandelen we Vandel en Værløse nog wel in deze AIM.

De meeste van de velden die we behandelen liggen in Jylland. Alleen Værløse ligt geheel uit de richting op het eiland Sælland niet ver van Kopenhagen.

Officieel is het in Denemarken toegestaan om te fotograferen buiten de hekken van het vliegveld. Landende vliegtuigen zouden dus gefotografeerd mogen worden als er maar niets van de basis of andere militaire infrastructuur zichtbaar is. Helaas is het zo dat er met deze regel 'flexibel' wordt omgegaan, wat dus vaak inhoudt dat er gewoon niet gefotografeerd mag worden. Vooral Skrydstrup is berucht wat dat betreft.

Je kunt overwegen om bij de basis die je bezoekt naar de hoofdboort te gaan om te vertellen dat je wat vliegtuigen wilt gaan kijken buiten het hek. Je krijgt dan in elk geval een impressie of ze dat goed vinden of niet.

Houd rekening met de volgende feestdagen in 2001 in Denemarken:

1 januari	Nieuwjaar	Nytårsdag
12 april	Witte Donderdag	Skærtorsdag
13 april	Goede Vrijdag	Langfredag
15-16 april	Pasen	Påske
11 mei	Gebedsdag	Bededag
24 mei	Hemelvaart	Kristi Himmelfart
3-4 juni	Pinksteren	Pinse
5 juni	Dag v.d. Grondwet	Grundlovsdag
25-26 december	Kerstmis	Jul
31 december	Oudejaarsavond	Nytårsaften

AALBORG

Nu nog een 'dedicated' F-16 veld, maar in de toekomst zal hier een grotere variëteit aan vliegtuigtypen te vinden zijn. Van de twee huidige squadrons zal Esk 723 opgeheven worden. Esk 721, het luchttransportsquadron van de luchtmacht, zal van Værløse hiernaar toe verhuizen. Inmiddels heeft Denemarken drie C-130J's besteld (met een optie op een vierde), waarvan de eerste in de herfst van 2003 afgeleverd zal moeten worden. De drie oude Herculesen zullen vervangen worden als de drie C-130J's operationeel zijn. Bij Esk 726 verandert er niets.

Uiteindelijk komen er dus F-16's, C-130's en Challengers te staan op Aalborg en daarnaast nog altijd een baseflight met een MFI 17 Supporter en een detachement van Eskadrille 722 met een S 61.

Elk jaar word er wel een open dag georganiseerd in Denemarken. Vaak zijn die goed voor een aantal verrassende deelnemers.

Een ander jaarlijks terugkerend evenement is de Tactical Fighter Weaponry (niet de NATO Air Meet, die afgelopen jaar toevallig ook in Denemarken plaats heeft gevonden) in de laatste twee weken van augustus en de eerste week van september. In deze drie weken wordt door de Deense luchtmacht en vaak een aantal bezoevende NATO-partners flink gevlogen, met name naar de Oksbøl-range. Meestal organiseert de luchtmacht tijdens elke TFW ook een fotodag, al wordt het spektakel wel erg jaar wat kleinschaliger.

Voor de geïnteresseerden, er zijn ook een paar musea in Denemarken: het Danmarks Flyvemuseum dat in Helsingør gevestigd is (met opslag in Billund), het Dansk Veteranflysamling in Stauning die een restauratie faciliteit hebben in Avedøre, en tenslotte het Veteran Museum in Egeskov (15 kilometer ten noordoosten van Kolding).

Voor wat het spotten betreft is Aalborg het beste veld in Denemarken. Over het algemeen zijn er geen problemen met de militaire politie hier.

De stad Aalborg ligt op de grens van het vaste land en de uiterste kop van Denemarken en wordt doorsneden door een breed water. Het vliegveld ligt ten noordwesten van de stad, pal tegen het water aan. Behalve dwars door de stad, is het makkelijker om gewoon de autoweg E45 rondom de stad te volgen. Deze E45 is bijna afgebouwd, zodat je binnenkort in één zucht vanaf Flensburg door kan rijden naar Aalborg en verder naar Fredrikshavn of Hirtshals voor de boot naar Noorwegen en Zweden.

Ten noorden van de stad staat, bij afslag 20/20A, het vliegveld aangegeven via wegnummer 11. Aan het eind van deze weg kom je pal onder de westen-windlanding en bij de shelterarea uit. Je

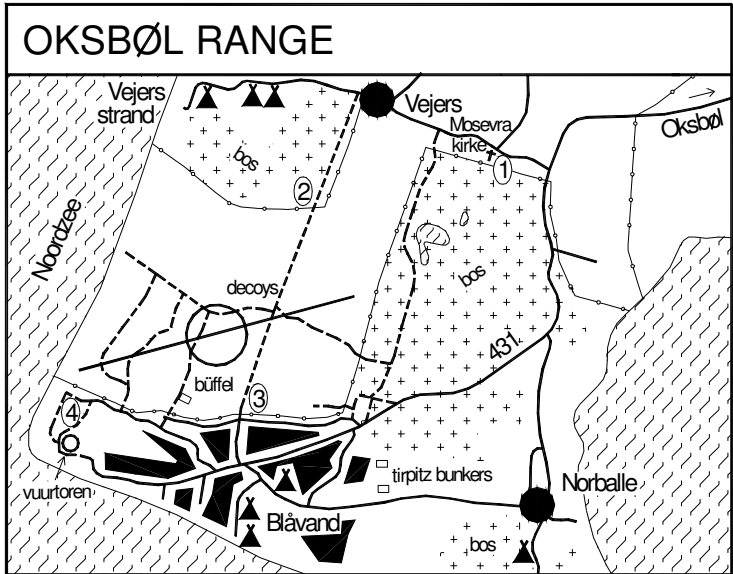
komen en ten tweede zijn de aanliegroutes wat minder strak dan naar een landingsbaan. Met wat geduld zijn er echter wel mogelijkheden te vinden en de strafepasses van fighters zijn gewoon gaaf om een keer mee te maken.

De range zelf ligt in het duingebied boven Oksby, temidden van een aantal klitplantages (dennenbossen). Je komt er door vanuit Oksbøl wegnummer 431 richting Oksby en Blåvand te nemen. De aanliegroute ligt globaal ONO-WNW.

Goede locaties aan de noordzijde zijn bij het Mosevra kerkje (1) en vanaf het zandpad ten zuiden van Vejers (2). In de perioden dat het gebied vrij toegankelijk is, kan je via dit zandpad naar een groepje F-86's lopen, die als decoy en schietdoel op de range zijn geparkeerd.

Aan de zuidzijde heb je de zon in de rug, maar om in de duinen bij Blåvand een mooi plekje te vinden vraagt even wat improvisatie. Waarschijnlijk kom je weer terecht bij het eerder genoemde zandpad (3) of helemaal in het hoekje op een van de bunkers bij de vuurtoren (4).

Door de strategische ligging van Oksby ten opzichte van de belangrijke haven van Esbjerg, hebben de Duitsers in WOII het gebied volge-

bouwd met bunkers. Bij de vuurtoren zijn nog vele bunkers van de geschutstelling Blåvands Huk aanwezig en binnen de range net boven Blåvand lag de radarstelling Buffel. De enorme nachtjager-commandobunker is nog steeds in gebruik als observatiepost bij schietoefeningen. Net ten oosten van Oksby liggen nog twee enorme bunkers waarop in 1945 de geschutstorens van het slagschip de Tirpitz zouden worden geplaatst.

Het strand van Oksby en Blåvand is een populaire vakantiebestemming. Het dorp is dan ook gemakkelijk met de bus te bereiken vanaf het station van Esbjerg of Oksbøl. Aan campings geen gebrek. Zowel in Oksby als in Vejers Strand kan je kiezen uit tenminste drie kampeerterrinen en tussen de horden Duitsers en Denen zijn voldoende biertentjes te vinden.

KARUP

Dit is één van de velden waar het een en ander gaat veranderen. Nu staan er alleen nog de MFI 17's van de Flyveskolen (FLSK) maar er zullen er een hoop helikopters bij gaan komen. In de toekomst gaat Esk 722 met hun S 61's van Værløse verhuizen naar Karup. De helikopters van de landmacht en de marine die naar Karup gaan verhuizen worden onder twee nieuw opgerichte squadrons ondergebracht. Esk 724 zal de aanduiding worden voor de eenheid met de Fennecs en de H 369's van de landmacht en Esk 728 de aanduiding van de eenheid met de Lynxen van de marine. Deze twee nieuwe squadrons

vallen organisatorisch onder de luchtmacht, maar blijven vliegen voor de landmacht en de marine. Naast al deze helikopters zullen de MFI 17's van de Flyveskolen nog gewoon op Karup gebaseerd blijven. Ook de baseflight van Karup bezit trouwens enkele Supporters. Deze vliegen op vliegdagen lekker druk maar zijn erg onvoorspelbaar in take-off en landing. Soms maken ze zelfs touch & go's op weilanden buiten het veld! Maar meestal zijn ze toch wel redelijk te lezen.

Er is altijd veel onduidelijkheid geweest over waar je nou wel of niet kan en mag komen bij Karup. Oorzaak daarvan is het uitgestrekte militaire

gebied dat rondom het eigenlijke vliegveld ligt en alleen is gemarkeerd met vierkante gele borden 'Milit romr der' of 'Skydeomr der'. In deze gebieden wordt regelmatig gepatrouilleerd en inderdaad: daar wil je liever niet gezien worden. Karup is groot, maar toch niet helemaal een onmogelijk veld; integendeel....

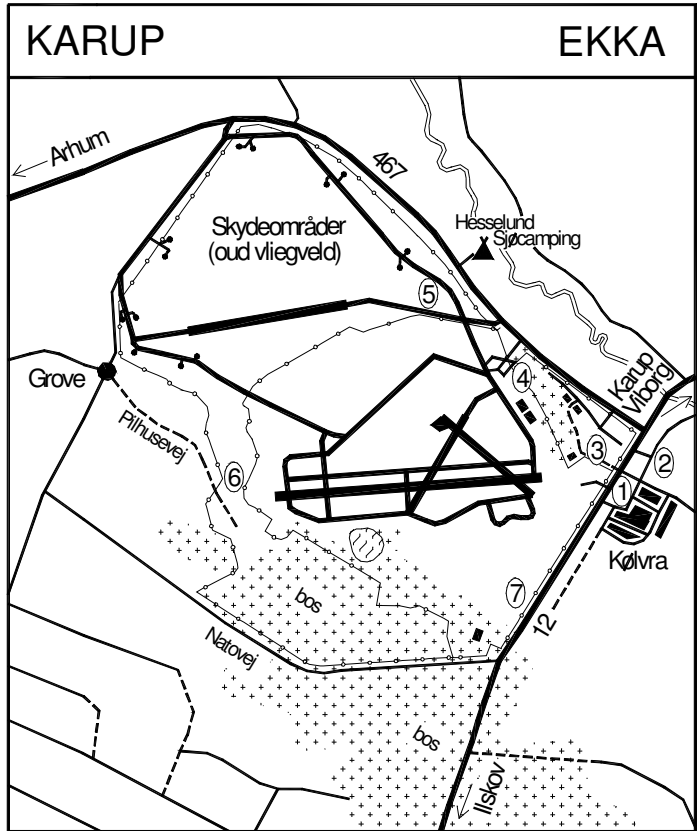
Het vliegveld van Karup ligt aan rijksweg 12, halverwege Herning en Viborg. De hoofdingang ligt in K lvr , precies in de westenwindlanding. Probleem is hier dat de baan pas een kilometer binnen het hek begint en iets hoger ligt. Op het veld kijken is dus onmogelijk en landende toestellen zitten vrij hoog, maar bij het tankstation (1) of naast de Mosevej (2) sta je helemaal niet slecht.

lets dichterbij, maar dan wel met tegenlicht, is het zandpad (3) dat een eindje langs het hek naar een huis loopt. Deze hele hoek is overigens militair gebied, dus je auto laat je beter op het parkeerterreintje aan de overkant van de grote weg staan.

Net voorbij K lvr  gaat de 467 linksaf naar de civiele terminal (4). Elk uur een ATR 42, meer is hier vaak niet te zien, want ook hier kan je niet op het veld zelf kijken. En de hangars blijven onbereikbaar verscholen in de bossen.

lets verder begint links het skydeomr der dat dus normaal gesproken verboden toegang is, al kan je er ogenschijnlijk vrij rondrijden. Veel banen en dispersals van dit oude vliegveld Grove Noord zijn nog intact en worden gebruikt voor rijopleidingen en oefeningen met springstoffen en granaten. Voor wreck chasers kan het zinvol zijn even illegaal te doen en het eerste weggetje omhoog te gaan. Op de rolbaan iets voorbij de poort kan je namelijk het wrak van een onbekende Starfighter zien liggen (5).

Een paar kilometer verder op de 467 kan je linksaf naar Grove. Deze oude rolbaan is wel gewoon openbare weg. Het heeft hier overigens

geen zin de oude rolbaan richting hek te volgen. Behalve dat je op militair terrein rijdt, is er vanaf deze poort namelijk niks van het veld zelf te zien. Een beter alternatief is om in Grove linksaf de Pilhusevej in te rijden. Dit is een zandweg tegenover de weg naar Vester Vistorp. Na twee kilometer kom je in de oostenwindlanding uit, waar ook weer zo'n geel bord staat dat je eigenlijk niet verder mag (6). Je staat hier heel aardig, zij het met tegenlicht en kan je met wat moeite zelfs de taxi nde kisten zien. Het kan heel goed voorkomen dat je gecheckt wordt door een patrouille, maar het fenomeen spotten is ze inmiddels bekend en zolang je buiten de borden blijft, maken ze geen problemen.

Voor fotografen is het wellicht zinvol om (te voet) het pad iets verder te volgen en dan rechts in de bosrand een onopvallend stekje te zoeken. Je hebt dan zon in de rug en kan met 200-300 mm hele aardige landingsplaten maken.

Het pad verder volgen heeft geen zin. Voorbij de landing kom je in het bos terecht en uiteindelijk kom je via steeds slechter wordende bospaadjes

zelfs weer op de openbare weg. In de hoek waar staat op het veld een enorme betonnen bunker. In deze voormalige vluchtleidingsbunker van de Luftwaffe huist tegenwoordig het hoofdkwartier van TACDEN. Even verderop is aan de linkerkant een poort met binnen het hek een museumpje (7). Dit museum bevat een stuk of tien militaire vliegtuigen, maar is alleen op afspraak te bezoeken. En helaas is niet alles van buitenaf goed zichtbaar.

Treinreizigers hebben het wat lastiger op Karup: er worden bussen ingezet. Vanuit Herning of

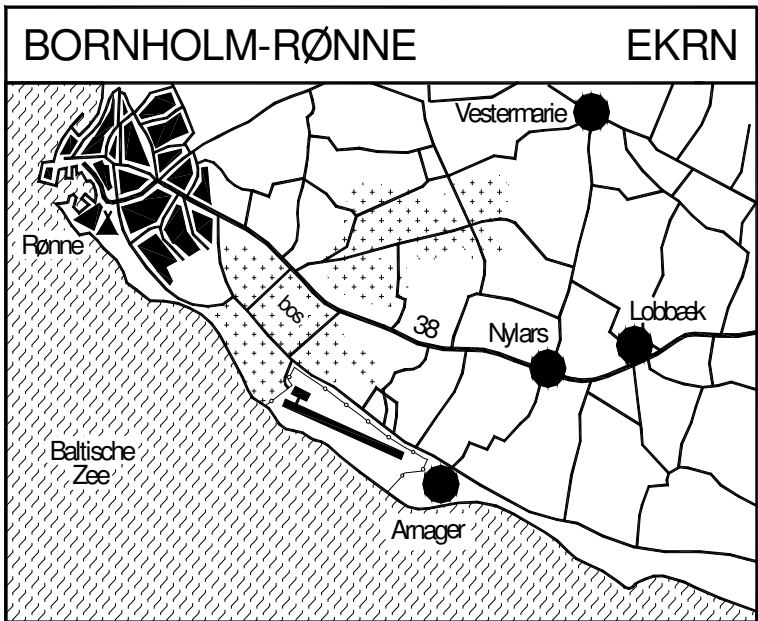
je vanaf deze Natovej weer de hoofdweg opgaat, Viborg kom je in Kølvrå of op de civiele terminal. Verder zal je moeten lopen of liften. De Hesselund Sjøkamping, vlakbij de civiele terminal, is een goede uitvalsbasis voor Karup. Er is een kampwinkeltje en een kookruimte en je kan er eventueel een blokhuutje huren. Voor een hapje eten moet je even naar het dorp Karup rijden. Daar zit links van de weg een hele vriendelijke pizzaboer die van Turkse Phantoms houdt. Tja, wij ook!

RØNNE

Door wat historisch haantjesgedrag tussen de Denen en de Zweden ligt in de Baltische Zee om de hoek bij Zweden nog een stukje Denemarken: het eiland Bornholm. Veel spotters zullen er niet komen, maar omdat er een SAR-detachement staat met een S 61 nemen we het volledigheidshalve op in dit overzicht.

Het civiele vliegveldje ligt een paar kilometer ten zuidoosten van de 'hoofdstad' van Bornholm, Rønne. Je vindt het door gewoon de borden te volgen.

Vlak naast het civiele platform staat het hangaartje met de Sea King. Staat die toevallig buiten, dan is hij met wat geluk en gunstige zon best aardig te platen. Met nog meer geluk krijg je toestemming om even iets dichterbij te komen. Altijd even vragen dus; nee heb je, ja kun je krijgen.

Je kunt het eiland bereiken met ferry's vanaf Kopenhagen, Ystad in Zweden en Sassnitz in Duitsland. Vliegen naar Bornholm kan ook vanaf Kopenhagen.

SKRYDSTRUP

Dit is een van de weinige Deense vliegvelden waar eigenlijk geen veranderingen zullen plaatsvinden in het kader van de reorganisatie van de Deense luchtmacht. Alles blijft zoals het nu is; Eskadrille 727 en Eskadrille 730 met hun F-16's, het detachement van Esk 722 met een S 61 en een baseflight met een supportor.

Je moet wel een beetje voorzichtig zijn hier. Ze houden niet van spotters en fotografen die aan de hekken rondhangen. Ze hebben waarschijnlijk de koude oorlog nog in hun kop en willen af en toe mensen arresteren die aan het hek staan.

Het vliegveld van Skrydstrup ligt bij Vojens, 50 km boven de Duits-Deense grens. Neem vanaf de autoweg E45 afslag 69 naar Over Jerstal of afslag 68 naar Vojens. De civiele terminal (1) staat dan al aangegeven via wegnummer 403. De baseflight (een Supporter), staat in de hoek vlakbij de terminal waar ook het detachement van Esk 722 te vinden is. Door bossen en gebouwen is hier eigenlijk niets te zien.

De westenwindlanding ligt aan de 403; vanaf de weg zie je de landingslampen al staan. Het verstandigst is om je auto weg te zetten op het parkeerplaatsje bij de 'Jættestuerne' (grafheuvels), 500 m ten zuiden van de landing. Loop dan terug naar de landing en ga net na de houtwal links de velden in. In deze velden liggen drie heuveltjes, waar de Luftwaffe in WOII luchtafweer had opgesteld. De heuvel in het laatste veld (2) is bijna de perfecte spottersplek:

met 200 mm en zon in de rug kan je de kisten perfect in de landing knippen en je hebt zicht op het vliegveld, zonder dat je zelf al te veel in de gaten loopt. De F-16's staan in de shelterarea's links van de baan en halverwege rechts van de baan ligt het bezoekersplatform. Oh ja, hou rekening met een AWACS per dag....

VÆRLØSE

Momenteel nog de thuishaven voor de Herculesen en de Challengers van Esk 721, de Lynxen van de Søværnets Flyvetjæneste, de S 61's van Esk 722 en niet te vergeten de baseflight met de gebruikelijke Supporter. Esk 722 heeft ook nog drie detachementen op andere velden, zijnde Skrydstrup, Aalborg en Rønne.

Aan de zuidkant van het vliegveld is van buitenaf niets anders te zien dan bossen. Ook aan de noordkant, waar de weg van de civiele terminal naar het dorp Skrydstrup pal langs het hek loopt, is niets te zien. De hoofdpoot ligt bij het industrieterrein in Skrydstrup (3) en hier steekt ook de bekende røllebane de rijksweg 47 over.

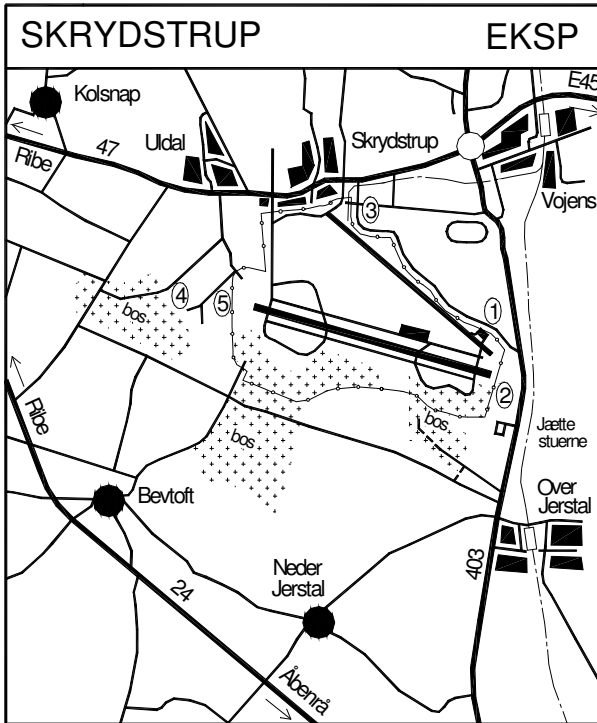
De oostenwindlanding bereik je door vanaf de 47 in Uldal linksaf te gaan. Na 500 m liggen in een bocht weer drie FLAK-

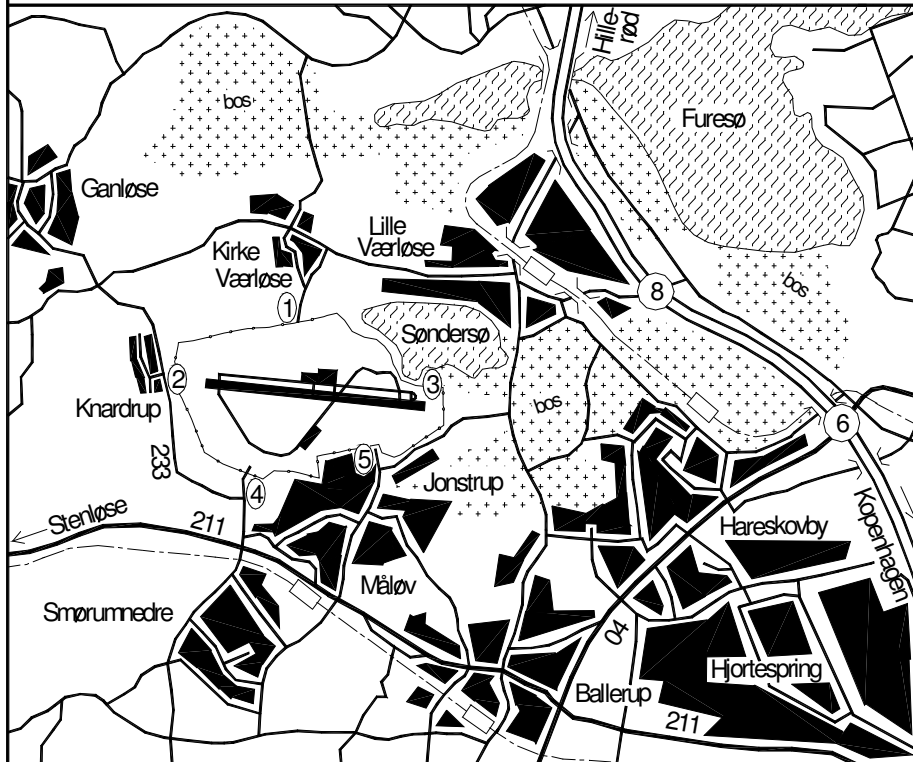
heuveltjes. Als je de weg gewoon volgt, kan je bij de bosrand redelijk in de landing staan (4), zij het vrij ver weg. Je kan ook bij de heuveltjes het zijweggetje inslaan (verboden voor alle verkeer!) en dan bij de crash-gate of iets verderop een onopvallend plekje zoeken.

Met de trein kan je tot in Vojens komen, of eventueel het kleine stationnetje van Over Jerstal. In beide gevallen wandel je binnen een uur naar de westenwindlanding.

De camping in Vojens is helaas

enkele jaren geleden gesloten. Voor een tent of blokhuut kan je het beste naar één van de ca. 10 campings aan het strand tussen Haderslev en Åbenrå gaan. In Vojens is er wel een hotel, zijn er allerlei winkels en supermarkten en in augustus is er de kermis. Voor meer volwassen vertier ben je op Haderslev aangewezen.

komen en blijft het onderhoudscentrum gewoon open. Het vliegveld ligt ten noordwesten van Kopenhagen, net boven Måløv.

In de wirwar van (auto)wegen rondom Kopenhagen is Værløse het makkelijkst te vinden door uitvalsweg 16 richting Hillerød te nemen en die bij afslag 6 richting Ballerup en Måløv of afslag 8 naar Lille Værløse te verlaten. De hoofdingang ligt in het dorpje Kirke Værløse, maar daar kan je niet op het veld kijken (1).

De oostenwindlanding ligt bij het dorpje Knardrup (2). Je kunt hier goed in de landing spotten en een deel van het veld overzien.

Als je tegen de klok in het vliegveld verder rond rijdt, dan kom je bij een poort van het Support Command uit (4). Je staat hier vlakbij de onderhoudshangars, waar vaak wel wat kisten kunnen worden gelezen. In deze hoek staan ook enkele oudere toestellen opgeslagen voor het museum.

Overigens is men hier niet bijster gesteld op pottenkijkers, dus wees snel en voorzichtig. ook een eindje verderop in Jonstrup kan je bij een poort komen (5). Je staat hier achter de helikopter hangars en kan aan de overkant op het transportplatform kijken.

De westenwindlanding tenslotte is alleen via een wandelpad naar de Søndersø bereikbaar (3). Je kan hier komen vanaf de weg van Lille Værløse naar Ballerup. Je staat hier met tegenlicht in de landing, maar je kunt wel een groot gedeelte van het veld overzien.

Met de trein is Værløse vrij gemakkelijk te bereiken via het station van Måløv of Lille Værløse. Voor een camping rij je via de 16 Kopenhagen in. In de wijk Brønshøj ligt een camping die altijd veel Interrailers en andere jeugd aantrekt. Met de bus ben je in een kwartiertje in het centrum en dat is waarschijnlijk veel interessanter dan het vliegveld.

VANDEL EN BILLUND

Vandel is een van de mindere vliegvelden voor wat betreft de spottersmogelijkheden. Het is, zoals eigenlijk alle Deense velden, groot en aardig dichtgegroeid met struikgewas, geboomte en andere plantaardig gewoek. Je moet het hebben van de vliegende kisten hier en dat zijn dan voornamelijk de Fennecs en H 369's van de landmacht. Naast deze helikopters natuurlijk weer de baseflight met de Supporter.

Het is eigenlijk een reserveveld dat nu 'tijdelijk' in gebruik is door de Hæresflight. Na de reorganisatie neemt Værløse de taak van reserveveld over en is Vandel overbodig. Er heeft al een advertentie in een grote Deense krant gestaan waarin het hele veld te koop is aangeboden.

Vandel ligt in het uitgestrekte heidegebied van Randbøl, net ten zuidoosten van Billund. De hoofdpoot vind je door op de rijksweg 28 van Vejle naar Billund in het dorpje Vandel bij het OK-tankstation (links van de weg) af te slaan. Je zit dan wel in de goede hoek waar de Hær-choppers staan (1), maar veel meer dan een paar verre shelters tussen de struiken zie je hier niet. Overigens staan de H 369's in deze shelters.

De westenwindlanding ligt midden in de bossen tussen de plaatsten Vandel en Randbøl. De oude rolbaan, die naar een poort loopt (2), is gemakkelijker te vinden door vanuit

Vandel in Randbøl driemaal rechts te gaan, of eventueel via de afkorting door het bos. Links achter deze poort, maar nauwelijks zichtbaar, ligt de USAF shelterarea, waar eventuele deployments terechtkomen.

Vanaf de poort schuin naar rechts zie je nog net het dak van de Fennec-hangar. Je kunt er een stukje dichterbij komen door rechtsaf een eind langs het hek te lopen, maar ook hier is de begroeiing tegenwoordig zo dicht en hoog dat het zicht beperkt is.

Ook de Rygbjergvej, die doorloopt tot in Frederikshåb, is een oude rolbaan. Het veld aan

deze kant zo groot dat er helemaal niks te zien is. De oostenwindlanding biedt wat meer uitzicht over het vliegveld. Je kan daar komen door vanuit Vandel over de 28 richting Billund te rijden. In het dorpje kom je dan eerst langs Thunderjet A-708 in de tuin van het streekmuseum. Drie kilometer verder ga je linksaf een zandpad in (de Staghøjvej) of als je die mist iets verder de verharde Østerbyvej. In beide gevallen moet je na ruim anderhalve kilometer weer linksaf de Østerbyvej in. Dit zandpad loopt helemaal door tot aan een crash-gate vlakbij de baankop (3).

Het kan misschien interessant zijn om de 28 te volgen tot in Billund en op de rotonde rechtsaf te gaan. Bij de redelijk drukke civiele luchthaven stond een museum met brandweerauto's en vliegtuigen, maar helaas is dit in 1997 te ziele gegaan. Het museum is nu gevestigd in Helsingør, met nog wel wat opslag in Billund. Mogelijk staan er bij het oude museum nog wat kisten buiten. Als je toch in de buurt bent, trek je natuurlijk ook een dag uit om Legoland te bezoeken.

Met deze toeristische trekpleister is transport niet zo'n probleem (bus) en zijn er in Billund vanzelfsprekend voldoende mogelijkheden voor eten, drinken, uitgaan en kamperen. Aanrader is overigens de veel rustiger en gezelliger camping in Randbøldal.

